

4. Демчук М.О. Слов'янської автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV – XVII ст. Київ: Наук. думка, 1998. С. 171.
5. Жовтобрюх М.А. Про термін прізвища. *Мовознавство*. 1969. № 4. С. 82–86.
6. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32501/19-Zubko.pdf> (дата звернення: 21.04.2023)
7. Керста Р.Й. Особові назви, утворені від загальних назв на означення професії, роду занять. *Питання історії української мови*. Київ: Наук. думка, 1970. С. 141–158.
8. Неділько О.Д. Про утворення українських прізвищ. *Українська мова і література в школі*. 1967. № 9. С. 19–26.
9. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966. 214 с.
10. Франко І.Я. Причинки до української ономастики. *Зібрання творів у 50 томах*. Київ, 1982. Т. 36. С. 391–426.

Чепак Зоряна,

Тернопільський національний

педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Науковий керівник: канд. філол. наук І. Ф. Заваринська

БІБЛІЙНІ ЕЛЕМЕНТИ У СКЛАДІ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Фразеологізми, як особливий компонент мови, давно привертає увагу дослідників через його своєрідність за будовою та значенням, що відрізняється від слів і словосполучень. Фразеологія має вузьке і широке значення. Прихильники вузького розуміння словосполучень включають до їх корпусів лише діалекти. Широке розуміння фразеології дозволяє розуміти

поняття фразеологізмів як усіх відтворювальних одиниць, що характеризуються стійкістю семантико-синтаксичних зв'язків між їх складовими частинами.

Загальновідомо, що культура та менталітет народу відбиваються у мові, особливо у фразеологічних одиницях, оскільки вони є мовними частинами, у яких відображається багатовікова мудрість народу. Саме тому дослідження типологічного аспекту фразеологічних одиниць є актуальним у сучасній лінгвістиці. Фразеологічні одиниці посідають важливе місце в лексичній системі польської та української мов.

Сьогодні проблеми фразеології привертають усе більшу увагу науковців. Активно досліджується різний фразеологічний матеріал, поглиблюються обґрунтування низки важливих теоретичних положень, насамперед пов'язаних з основними ознаками фразеологізмів, принципами систематизації, установлення спільних і відмінних рис між фразеологічними й іншими одиницями мови.

Метою моєї статті є порівняльний аналіз біблійних фразеологізмів в українській та польській мовах, встановлення семантичних особливостей українських та польських фразеологічних одиниць, використання біблеїзмів у розмовній мові. Також у праці здійснено добір та аналіз фразеологізмів польської та української мов, що походять з Біблії, подано їхню характеристику, показано як мова поєднується із життям та культурою поляків і українців.

Польські фразеологічні одиниці відрізняються від українських не лише образністю, але й особливим національним колоритом, та асоціативними зв'язками, які є закладені у фразеологічному значенні.

Термін *біблеїзм*, котрий не міститься у більшості сучасних словниках, було утворено на зразок споріднених мовознавчих понять (наприклад *полонізм*, *германізм*). Спочатку його використала І. Баєрова для означення слів та зворотів узятих з Біблії, але вживаних в літературній та розмовній мові в переносному значенні.

За ступенем зв'язку В. Гак розрізняє чотири види: первинні, вторинні, опосередковані та безпосередні.

Первинні біблеїзми – це ті, які показують безпосередньо на біблійну ситуацію: «Baranek Boży», «Alfa i Omega», «Manna z nieba», «ziemia obiecana».

Вторинні біблеїзми є віддалено пов'язаними з Біблією: «Zakorać talent w ziemi».

Безпосередні біблеїзми - тобто ті, що мають пряме цитування: «Zapewniony».

Опосередковані біблеїзми - були запозичені з інших мов, або були авторськими: «syn marnotrawny».

Розглянемо деякі приклади польський біблійних фразеологізмів. У багатьох релігійних та міфічних образах раю та пекла займають ворота, оскільки означають як символ точки дотику між землею та потойбічним світом.

пол. «Zabić brata swojego» - укр. «Вбити свого брата» (це відноситься до історії Каїна і Авеля);

пол. «Rzucić perły przed wieprze» - укр. «Кидати перли перед свинями» (це фразеологізм з Матвія 7:6, що означає, що не варто давати цінні речі тим, хто не цінує їх);

пол. «Jak węglem na górze» - укр. «Як вугілля на горі» (це відноситься до Ісайї 6:13, де Ісайя пророкує про вигнання ізраїльтян з їх землі);

пол. «Przebić się przez oka igielne» - укр. «Пройти через голку» (це фразеологізм з Матвія 19:24, що означає, що важко для багатих увійти в Царство Небесне);

пол. «Ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi» - це вираз з Євангелія від Матвія, що означає, що укр. «Востаннє стануть першими, а перші – останніми», тобто порядок речей може змінитися;

пол. «Kain zabił Abła» - укр. «Каїн вбив Авеля». Походить із Книги Буття;

пол. «Być jak brat z bratem» - це вираз з Книги Буття. Укр. «Жити в мирі».

пол. «Rzucić perły przed wieprze» - це фразеологізм з Євангелія від Матвія і

означає укр. «Дарувати щось цінне безглуздим або недостойним людям»;

пол. «*Drabina Jakubowa*» – укр. «Високі сходи»;

пол. «*Mądry jak Salomon*» - укр. «Мудрий як Соломон».

Отже, у сучасній польській мові вживається безліч фразеологічних одиниць біблійного походження, які тісто переплітаються з українською мовою. Серед них є вислови, звороти, фрази. Саме фразеологізми переважають у складовій біблійної польської мови. Як невід’ємний її елемент, біблеїзми не обмежуються лише уособленнями, а переходять в сторону літератури, звідки вже потрапляють в русло щоденної мови. Дані мовні одиниці є свідченням не лише багатвікового етапу формування мови, а і творення польської мови та культури з Книгою, що дивує і вчить.

Список літератури:

1. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 475 с.
2. Бабич Н. Д. Фразеологія української мови: [навчальний посібник]. Чернівці: Рута, 1971. 239 с.
3. Галич О. А. Загальне літературознавство : [навч. посібник для вузів] / О. А. Галич, В. М. Назарець, Є. М. Васильєв. Рівне, 1997. 544 с.
4. Дем’яненко Н. Б. Польські фразеологічні одиниці на позначення ментальних властивостей людини : структурно-семантична та формально-граматична характеристики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.03 «Слов’янські мови». К., 2003. 20 с.
5. Кравчук А. М. Польська фразеологія з ономастичним компонентом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.03 «Слов’янські мови». К., 1999. 20 с.
6. Майборода О. А. Українська фразеологія як джерело народознавства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2002. – 21 с.

7. Охріменко М. Структурні і семантичні особливості фразеологічних одиниць перської і української мов (порівняльно-типологічний підхід). Семантика мови і тексту : зб. наук. праць. Івано-Франківськ, 2009. 425 с. С. 234–238.
8. Słownik języka polskiego, pod red. W. Doroszewskiego, T.I-XI, Warszawa, 1958.
9. Słownik języka polskiego. Pod red.M. Szymczaka, T.I-III, Warszawa, 1978.

Касіянчук Вікторія,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. І. М. Бабій

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯНЬ У ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Вивчення образних засобів у художньому тексті в останні роки набуло особливої актуальності. Різноманітні смислові відтінки та стилістичні функції мають тропи в мові поезій. «Поетичне слово в його конкретному лексичному значенні, в багатоманітності асоціативних, переносних значень, нарешті в його музикально-інтонаційних властивостях – складна «матерія» поезії. Діалектична в своїй суті, поезія використовує всі можливості мови для відтворення найскладніших суперечностей життєвих і пізнавальних процесів. Мова поезії – це поєднання слів, що спалахують і осявають свідомість, розкриваючи сутність суперечностей, які стикаються одна з одною і переходять у нову якість, тому-то поетичний образ складний і багатий не просто своєю зовнішньою структурою, але й внутрішнім змістом» [4, с. 9]. Цікаві та глибокі образи створюють порівняння, вони й будуть предметом нашого дослідження. Матеріалом послужить поетична творчість відомого сучасного письменника Сергія Жадана.

Мета статті – охарактеризувати структурні особливості порівнянь у поезії Сергія Жадана, простежити їх уживання у творах письменника.